

Baltské literatúry: Globálne problémy v lokálnom kontexte

BENEDIKTS KALNAČS

Ústav literatúry, folklóru a umenia Lotyšskej univerzity

Benedikts Kalnačs (1965), lotyšský literárny a divadelný vedec. Je riaditeľom Ústavu literatúry, folklóru a umenia Lotyšskej univerzity v Rige, je profesorom porovnávacej literárnej vedy na Univerzite v Liepáji. Venuje sa porovnávaciemu výskumu lotyšskej, baltskej a európskej dramatickej literatúry, zaoberá sa výskumom stimulov modernej európskej drámy v lotyšskom divadle, venuje sa dejinám dramatickej spisby. Je autorom viacerých monografií. V spolupráci s akademikom V. Hausmanisom napísal dvojzväzkové dejiny lotyšskej dramatickej tvorby. Profesor Kalnačs koordinuje výskum medziliterárnych vzťahov a súvislostí v rámci baltského a škandinávského literárneho priestoru. Spolupráca lotyšských, estónskych, litovských, poľských a nórskech literárnych vedcov vyústila do početných vedeckých zborníkov, ktoré sa publikovali v Rige, v Oslo, v Tallinne a vo Vilniuse. Prof. Dr. habil. Benedikts Kalnačs je členom Lotyšskej akadémie vied (Full Member of the Latvian Academy of Sciences).

Prednáška profesora Kalnača Baltské literatúry: Globálne problémy v lokálnom kontexte (Baltic Literatures: Global Problems in Local Context) odznela na pôde ÚsvL SAV 9. apríla 2008 v rámci spolupráce Oddelenia porovnávacej literárnej vedy ÚsvL SAV so zahraničnými partnermi. S autorovým súhlasom ju publikujeme v tomto čísle časopisu World Literature Studies.

Jana Tesařová

K základným otázkam súčasnej literárnej vedy patria predovšetkým tieto: Je vôbec možné systematicky opísať vývin rôznych kultúr a literatúr? Ako sa majú chápať vo svojej špecifickosti a vzájomných podobnostiach, vo svojej originalite a literárnych i kultúrnych stretoch? Máme postupovať od širokého encyklopedického záberu a potom sa snažiť nájsť špecifický príklad v jednotlivých kultúrach, ktoré zodpovedajú všeobecným vývinovým modelom, alebo sa máme radšej sústrediť na jednotlivé aspekty rôznych kultúr a na špecifické prípadové štúdie, aby sme určili ich miesto v mase kultúrnych prejavov?

Pokúsím sa načrtnúť cesty a stratégie, ktoré si zvolila literárna veda v Lotyšsku v ostatných rokoch, aby našla odpovede na tieto i ďalšie otázky.

Kultúrna situácia v Lotyšsku sa za posledných dvadsať rokov, keď sme roku 1991¹ opätovne získali nezávislosť, výrazne zmenila. Komparatistika sa v sovietskom období zameriavala najmä na literárne kontakty s ruskou kultúrou a na kontakty s inými kultúrami patriacimi do teritória vtedy mocného Sovietskeho zväzu. O šťastné vý-

nimky z tohto pravidla sa postarali vedci, ktorí pracovali buď v exile, alebo reprezentovali iné kultúrne prostredie.

V tejto súvislosti možno spomenúť veľký počet exilových vedcov baltského pôvodu, vrátane takej výraznej osobnosti, ako bol Ivar Ivask – šéfredaktor mesačníka *Books Abroad* neskôr transformovaného na *World Literature Today* – ktorí sa celou svojou váhou usilovali popularizovať baltské literatúry v zahraničí a snažili sa aj o to, aby boli dostupné širokej kultúrnej verejnosti v západnom svete. Výnimkou boli aj vedci, ktorí skúmali naše kultúry takpovediac zvonku a nepodliehali prísnyim obmedzeniam, ktorým čelili humanitné vedy v bývalom Sovietskom zväze. Prominentné miesto medzi týmito vedcami patrí českému vedcovi Radegastovi Parolekovi, ktorý okrem iných prác napísal aj komparatívnu monografiu o troch baltských kultúrach; a patrí aj slovenskej kolegyni Jane Tesařovej, odborníčke na lotyšskú modernu, lotyšskú prózu, lotyšskú exilovú literatúru ako i ďalšie aspekty literárneho výskumu.

V ostatných rokoch sme v Ústave literatúry, folklóru a umenia, ktorý sa stal súčasťou Lotyšskej univerzity, vyvinuli značné úsilie, aby sme preskúmali kontextové vzťahy lotyšskej kultúry so susednými kultúrami. Základnou tendenciou (ktorá je v protiklade s tou zo začiatku deväťdesiatych rokov, keď nás fascinovali široké kontexty) je čoraz sústredenejšia orientácia na štúdie baltského literárneho priestoru; v ostatných rokoch sme zmapovali vzťahy lotyšskej literatúry nielen s kultúrami, ktoré výrazne ovplyvnili našu vlastnú kultúru, ale aj s tými, ktoré odhaľujú stopy interaktívnej výmeny.

Ak sa pozrieme späť do histórie, národné obrodenie v Lotyšsku a Estónsku v polovici 19. storočia bolo do istej miery opozíciou k vtedy dominantnej nemeckej kultúre, ale zároveň zapustilo silné korene v kultúrnych snahách nemeckej elity. Tento dvojnásobný vzťah by som prirovnal k úlohe českých kultúrnych kruhov pri popularizácii slovenskej národnej kultúry, ako aj pri utváraní opozície voči dominancii českej kultúry na Slovensku v medzivojnovom období, proces, ktorý opísal Stanislav Šmatlák v monografii *Dejiny slovenskej literatúry a jej recepcia v nemecky hovoriacich krajinách* (Geschichte der Slowakischen Literatur und ihrer Rezeption im deutschen Sprachraum) publikovanej v roku 2003. Ak hľadáme kultúrne korene národného obrodzenia v 19. storočí, tak v Lotyšsku a Estónsku bolo spojenie s nemeckou kultúrou determinujúce. Pozitívom tohto spojenia bolo úsilie lotyšských a estónskych spisovateľov porovnávať vlastné diela nielen s miestnou baltsko-nemeckou literatúrou, ale aj s dielami popredných nemecky píšucich autorov.

To bola cesta, ktorá viedla postupne k samostatnej lotyšskej a estónskej kultúre. Posledné desaťročie 19. storočia už predstavuje začiatok obdobia, keď sa vývinové tendencie lotyšskej a estónskej kultúry priblížili k procesom v súdobej európskej kultúre, kde dominoval realizmus a naturalizmus.

Prvá dekáda 20. storočia, ktorá formovala začiatok moderny v lotyšskej a estónskej kultúre (o niečo neskôr aj v kultúre litovskej; tú brzdil štyridsaťročný zákaz publikovania v latinke, ktorý zrušili až roku 1904), potvrdila neuveriteľne rýchly nástup horizontov interakcie s európskymi kultúrami. K najdôležitejším vzťahom, ktoré sa formovali na prelome storočí, patrila orientácia na ruskú literatúru a na škandinávске kultúry. Čoskoro nasledovali ďalšie vplyvy a orientácie. Prvé decénia 20. storočia a nástup moderny v baltských krajinách stále pútajú pozornosť literárnych vedcov,

ktorí sa usilujú zmapovať baltské literatúry v širšom geografickom priestore.

Mnohé aspekty tohto procesu nie sú ešte dostatočne preskúmané. Lotyšskí vedci sa však v ostatných rokoch snažia zaplniť biele miesta, aby lepšie pochopili kontexty formovania lotyšskej kultúry.

Z nového aspektu sa preskúmali kontakty s ruskou kultúrou. Vedecká monografia Very Vāvere a Ludmily Sproģe *Začiatky lotyšskej moderny a strieborný vek ruskej literatúry* (Latviešu modernisma aizsākumi un krievu literatūras „sudraba laikmets“, 2002) prináša po prvýkrát systematický prehľad osobných kontaktov, textových variantov a paralel v dielach ruských a lotyšských modernistov. Až doposiaľ sa ruská literatúra a kultúra opisovali ako bašta realizmu a týmto smerom sa orientoval aj výskum predchádzajúcich generácií lotyšských literárnych vedcov. Vera Vāvere a Ludmila Sproģe však vniesli nový pohľad do zdanlivo známeho obrazu.

Inú dôležitú úlohu realizovala skupina literárnych vedcov, ktorí sa v zborníku *Súhvezdie severu* (Ziemeļu zvaigznājs, 2002) venovali výskumu popredných škandinávskych autorov z prelomu 19. a 20. storočia, akými boli Hans Christian Andersen, Saharias Topelius, Bjørnstjerne Bjørnson, Henrik Ibsen, August Strindberg, Knut Hamsun, Selma Lagerlöf, Herman Bang a ďalší, pričom si všímali pôsobenie ich tvorby v Pobaltí. Škandinávske kultúry boli v baltských krajinách vzorom toho, čo môžu dosiahnuť menšie kultúry po stránke umeleckej, ako aj pre posilnenie národného sebauvedomenia. Lotyšsko výrazne ovplyvnila tvorba nórskeho dramatika Henrika Ibsena, ktorý zostáva i naďalej jedným zo stimulov nášho vedeckého výskumu. V monografii *Ibsen v Lotyšsku* (Ibsens Latvijā) publikovanej roku 2007 moja kolegyňa Maija Burima sleduje vývinovú krivku recepcie Ibsena od prvých kritiků uverejnených na sklonku 19. storočia. Jestvuje zaujímavá paralela v tom, ako kritiky písané v dvadsiatych rokoch 20. storočia (v období prvej Lotyšskej republiky, 1920–1940) nielenže nanovo ožili v reedíciách publikovaných v deväťdesiatych rokoch 20. storočia, ale navyše obsahujú i zárodoky myšlienok, ktoré boli vyslovené o viac ako sedem desaťročí neskôr.

V roku 2006, ktorý bol rokom stého výročia od Ibsenovej smrti, uzreli svetlo sveta dva ďalšie projekty. Prvým bolo nové vydanie Ibsenových diel v Lotyšsku; obsahuje štyri zväzky hier, poézie a korešpondencie, prevažne v nových prekladoch. Druhý projekt vznikol v spolupráci s Umenovedným ústavom Poľskej akadémie vied a Ibsenovým centrom v Oslo; spoločne sme pripravili zborník *Recepcia Ibsena v Poľsku a baltské národy* (Ibsen Reception in Poland and the Baltic Nations), ktorý vyšiel v angličtine v edícii *Acta Ibseniana*. V úvode k zborníku, ktorý sme napísali s profesorom Lechom Sokóloom, zdôrazňujeme, že recepcia Ibsenových diel v baltských krajinách do značnej miery odzrkadľuje všeobecný proces pozdvihovania národného sebauvedomenia v našich kultúrach.

V spomínanom úvode sa zmienujeme aj o tom, že „Ibsena sme spočiatku vnímali v našej časti Európy ako nemeckého dramatika. Jeho diela sa prekladali z nemčiny, pričom intonácia estónskych, lotyšských, litovských a poľských divadelných predstavení sa často prispôbovala nemeckým predstaveniam... Ruský vplyv sa objavil až neskôr a bol nepriamy, spájal sa najmä s excelentným ruským herectvom, so scénografiou a s ruskými prekladmi Ibsenových diel, ktoré naši literárni kritici vysoko hodnotili.“

Uvedený citát zreteľne odhaľuje jazykovú situáciu z prelomu 19. a 20. storočia. Väčšina intelektuálov ovládala dva jazyky – nemčinu a ruštinu. Literárne diela týchto kultúr sa čítali v origináli. Nemčina a ruština navyše sprostredkovali aj iné kultúry. Prvý priamy preklad z nórčiny sa objavil v Lotyšsku až v druhom desaťročí 20. storočia.

S ohľadom na danú situáciu je zrejmé, že jednou z úloh komparatistiky v baltskej oblasti je prispieť k lepšiemu a aktuálnejšiemu pochopeniu prítomnosti nemeckej kultúry. Po 2. svetovej vojne bola táto oblasť z politických dôvodov zanedbávaná, takže aj obraz vývinu lotyšskej literatúry bol značne pokrivený. (Treba mať však na pamäti aj mnohé obmedzenia, ktoré sa týkali samotnej lotyšskej literatúry.)

Pokus napraviť tieto nedostatky podnikol Ústav literatúry, folklóru a umenia v zborníku *Nemecká literatúra a Lotyšsko, 1890–1945* (Vācu literatūra un Latvija, 1890–1945), ktorý vyšiel roku 2005. Kniha zahŕňa obdobie do roku 1945 a obsahuje aj kompletnú bibliografiu prekladov a článkov o nemeckej literatúre v Lotyšsku, ako aj literárnu kritiku na danú tému.

Počas prác na tomto projekte sme opäť a opäť odhaľovali obrovskú prítomnosť nemeckej kultúry v Lotyšsku. A naopak, lotyšská literatúra bola až donedávna v Nemecku prakticky neznáma. Je to iná situácia než s ruskou kultúrou, kde diela lotyšskej literatúry poznajú; lotyšskú literatúru prekladali do ruštiny už začiatkom 20. storočia, pričom autormi prekladov boli poprední predstavitelia ruskej kultúrnej elity (azda najvýraznejšou postavou spomedzi nich bol Valerij Briusov²). Neskôr lotyšskú literatúru selektívne popularizovali aj v bývalom Sovietskom zväze.

Situácia relatívnej izolovanosti smeruje náš záujem k tým kultúram, v ktorých prebiehala rovnomerná interakcia s lotyšskou kultúrou. Jestvujú vzťahy a prepojenia s estónskou a litovskou kultúrou. V honbe za Západom zo začiatku deväťdesiatych rokov sa vzájomné kontakty medzi baltskými krajinami istý čas zanedbávali. Ale už roku 1995 sa konala v Rige prvá baltská konferencia, ktorú zorganizoval lotyšský Ústav literatúry, folklóru a umenia v spolupráci s Ústavom litovskej literatúry a folklóru a Literárnym centrom Underovej a Tuglasy Estónskej akadémie vied. Táto plodná spolupráca jestvuje už druhé desaťročie a v novembri 2007 sa v Rige konala 7. konferencia s názvom *Späť k baltskej pamäti: stratené a nájdené v literatúre 1940–1968* (Back to Baltic Memory: Lost and Found in Literature 1940–1968). Hlavnou témou konferencie bol pojem tzv. socialistického realizmu, ktorý sa stal ideologickým kánonom; nedávno ho podrobili dôkladnej analýze aj ruskí, nemeckí a anglickí vedci. Dohodli sme sa, že v danej téme budeme pokračovať aj na ďalšej konferencii vo Vilniuse roku 2009. Konferencia sa bude venovať výskumu baltských literatúr po roku 1968; tento rok má výrazné politické konotácie najmä v stredoeurópskom kontexte. Názov konferencie sa spája s konferenciou v Tallinne z roku 2005. Príspevky z tallinnskej konferencie sme publikovali v zborníku *Máme niečo spoločné: Baltskú pamäť* (We Have Something in Common: The Baltic Memory), ktorý som zostavil v spolupráci s estónskou kolegyňou Anneli Mihkelev.

V úvodnom prejave na konferencii v Tallinne riaditeľ Literárneho centra Estónskej AV, literárny vedec Jaan Undusk pripomenul, že pocit baltskej jednoty bol historicky do značnej miery ovplyvnený politickou situáciou. Stimulom pre vzájomnú spoluprácu bolo napríklad podpísanie Zmluvy o porozumení a spolupráci, tzv. Baltská trojdohoda (Baltic Antante) z roku 1934, ktorú do istej miery podporoval Sovietsky

zväz s cieľom ovplyvňovať Estónsko a Lotyšsko prostredníctvom Litvy. Tento pakt bol úspešný pri nadväzovaní užšej spolupráce v oblasti kultúry, ekonomiky a zahraničných vecí, zlyhal však ako prostriedok obrany. Podobné historické osudy prehĺbili spoluprácu predstaviteľov troch baltských národov aj v exile, aj v bývalom Sovietskom zväze. Po roku 1991 sa otvorila baltským národom nová možnosť – rozvíjať kultúrne kontakty bez priamych politických implikácií.

Užšej spolupráci medzi baltskou inteligenciou bránili jazykové a historické rozdiely. Medzi Lotyšskom a Litvou jestvuje jazyková príbuznosť, keďže oba jazyky patria do skupiny baltských jazykov; estónčina však patrí do inej – ugrofínskej skupiny jazykov. Naproti tomu historicky je oveľa viac podobností medzi Estóncami a Lotyšmi.³ Profesorka Janína Kursite v úvodnej eseji k slovníku baltských spisovateľov, čo je ďalší spoločný projekt lotyšských, litovských a estónskych literárnych vedcov, zdôrazňuje, že „prvé kontakty nájdeme už v predliterárnom období – v ústnej slovesnosti a vo folklóre. Môže sa zdať, že užšie prepojenie by malo jestvovať medzi lotyšskými a litovskými ľudovými piesňami, keďže obe kultúry majú spoločný jazykový pôvod... Ak si však odmyslíme jazykové rozdiely, zistíme, že štruktúrou, vzájomným pôsobením a obohacovaním sú si oveľa bližšie lotyšské a estónske ľudové piesne (vrátane ľudových piesní ugrofínskych Livov).“

Estónci sú výrazne previazaní so severskými kultúrami, kým Litovci majú veľkú časť histórie spoločnú so stredoeurópskou oblasťou, najmä s Poľskom. Spomínaná rôznorodosť baltských národov podstatnou mierou sťažuje možnosť dospieť ku konečným záverom; aj z tohto dôvodu sme v Ústave literatúry, folklóru a umenia rozdelili výskum baltských literatúr na dve časti.

V prvej publikácii, ktorá má vyjsť koncom roka 2008, analyzujeme faktografický materiál literárnych kontaktov medzi baltskými literatúrami. Systematicky sa venujeme závažným kritickým článkom na danú tému, analyzujeme preklady a publikácie, pričom sa usilujeme zmapovať aj historickú dynamiku diania, aj dôležité tendencie v danom období. Analýzu realizujeme z bilaterálnej perspektívy: lotyšskí vedci sa venujú recepcii estónskej a litovskej literatúry v Lotyšsku, kým estónski a litovskí kolegovia skúmajú recepciu lotyšskej literatúry v Estónsku a Litve. Kniha bude obsahovať aj bibliografiu publikácií a literárnej kritiky.⁴

Môže sa vynoriť otázka, či takáto publikácia má svoje opodstatnenie v súčasnej porovnávej literárnej vede. Moje vysvetlenie je vcelku jednoduché. Keďže sme v porovnaní s tzv. „starými kultúrami“ v celkom odlišnej kultúrnej a historickej situácii, aj úlohy, ktoré si „staré“ kultúry dávno vyriešili, lotyšská literárna veda zatiaľ neriešila. Znamená to, že sme opäť v situácii, ktorú dobre poznali už tvorcovia modernej lotyšskej kultúry pred sto rokov. Prvá generácia lotyšských modernistov bola konfrontovaná s podobnou úlohou: akumulovať literárne a kultúrne dedičstvo svojho národa a iných národov a súčasne držať krok s najnovšími kultúrnymi tendenciami. Je preto logické, že v súčasnom období sa v baltskej oblasti takmer paralelne objavujú aj dejiny literatúry (napríklad *Dejiny estónskej literatúry* – Geschichte der estnischen Literatur, ktoré napísal profesor Cornelius Hasselblatt; kniha vyšla vo vydavateľstve de Gruyter v Berlíne roku 2006 a má 869 strán), aj zborníky štúdií, ktoré sa venujú konkrétnym teoretickým otázkam, dôležitým pre súčasnú literárnu vedu (napríklad zborník *Baltský postkolonializmus* – Baltic Post-Colonialism, ktorý zоста-

vila litovská literárna vedkyňa Violeta Kelertas; kniha vyšla vo vydavateľstve Rodopi, Amsterdam–New York roku 2006).

Druhá publikácia projektu *Baltské literatúry* (Baltic Literatures) bude obsahovať porovnávacie analýzy vývinu rôznych literárnych žánrov v estónskej, lotyšskej a litovskej literatúre. Využívame tak možnosť venovať sa hlavným tendenciám a prípadovým štúdiám, čím otvárame priestor pre teoretické zovšeobecnenia. Základom týchto pozorovaní bude materiál obsiahnutý v prvej publikácii.

Spolupráca baltských vedcov sa v ostatných rokoch zintenzívnila: lotyšskí literárni vedci sa pravidelne zúčastňujú na oblastných konferenciách ICLA v estónskom meste Tartu, ktoré organizuje Estónska asociácia pre porovnávaciu literárnu vedu na čele s profesorom Jüri Talvetom. Spomínané konferencie sa vyznačujú perspektívou multikultúrnosti. Nové kontexty pomáhajú lotyšským vedcom lepšie chápať vlastnú kultúru, sú pre nás novou výzvou.

V blízkej budúcnosti by sme chceli rozvinúť kontakty so stredoeurópskymi krajinami. Ako som naznačil, touto cestou sa už vydali českí a slovenskí vedci. Najnovším spoločným podujatím je príprava výstavy českých a lotyšských kultúrnych kontaktov, sprevádzaná publikáciou na rovnakú tému. Podľa mňa je dôležité, aby aj lotyšskí vedci zdokumentovali prítomnosť stredoeurópskych literatúr (napríklad poľskej či slovenskej) v Lotyšsku. Tento materiálový výskum bude zároveň podkladom pre ďalšie metodologické výstupy, pretože každá kultúra si chce nájsť svoje vlastné miesto v spoločnom kultúrnom kontexte.

*Preložili Róbert Gáfrik a Jana Tesařová
Poznámky napísala Jana Tesařová*

POZNÁMKY

- ¹ Tri suverénne baltské štáty – Litva, Lotyšsko a Estónsko – boli roku 1940 okupované a začlenené do Sovietskeho zväzu. Baltské krajiny opätovne deklarovali svoju nezávislosť po päťdesiatich rokoch: Litva roku 1990 a Lotyšsko s Estónskom roku 1991.
- ² Valerij Briusov (1873–1924) mal blízky vzťah k lotyšskej literatúre a viac ako desať rokov udržiaval intenzívne epistolárne kontakty s viacerými lotyšskými spisovateľmi (V. Eglítis, V. Damberts, A. Austriņš, A. Brigadere, K. Krúza a ďalší), ktoré sa zavŕšili vydaním zbierky noviel J. Poruksa Biele šaty (1913) a publikovaním Zborníka lotyšskej literatúry (Peterburg 1916). Za jazykovej spolupráce V. Eglítisa Briusov prebásnil do ruštiny i viaceré básne novoromantického autora Jánisa Rainisa.
- ³ Lotyština a litovčina patria do rodiny indoeurópskych jazykov a spolu tvoria skupinu baltských jazykov. Estónčina patrí do ugrofínskej jazykovej vetvy a spolu s fínčinou, karelčinou a lívčinou tvorí baltskofínsku skupinu ugrofínskych jazykov. Estónčina je veľmi blízka fínčine. Okrem etnickej a jazykovej príbuznosti jestvuje medzi Estóncami a Finmi aj podobnosť kultúrna, náboženská a historická. Po roku 1918 sa dokonca istý čas uvažovalo o vytvorení spoločného štátu Fínov a Estóncov. Z estónskej strany túto myšlienku vehementne presadzoval najmä Gustav Suits. (O Suitsovi pozri aj poznámku č. 2 v rozhovore *O porovnávacjej literárnej vede v Estónsku*.) Estónsko-fínske vzťahy predstavujú prvý – najtesnejší zväzok. Druhý, o niečo voľnejší zväzok predstavujú estónsko-lotyšské vzťahy. Ugrofínski Estónci a baltskí Lotyši nemali svoj vlastný štát a počas siedmich storočí bolo stredné a severné Lotyšsko (Vidzeme) a južné a stredné Estónsko (Ugandi, Sakala, Viljandi, Järvamaa) spojené do nemeckého feudálneho štátu, ktorým bolo Livónsko. Nemci odvodili názov štátu z mena etnickej skupiny ugrofínskych Lívov, ktorí obývali územie okolo Rižského zálivu. Ugrofínsky vplyv zo strany Lívov a Estóncov, ako aj germánsko-škandinávsky vplyv spôsobili, že Lotyši sú väčšmi previazaní s Estóncami, Nemcami a Škandinávami než s etnicky a jazykovo príbuznými Litovcami. Tretí, najvoľnejší zväzok predstavujú lotyšsko-litovské vzťahy. Litva bola v stredoveku nezávislý mocný

štát. Po vytvorení poľsko-litovskej únie (1569) zosilnel v Litve vplyv poľštiny a poľskej vzdelanosti a tesná previazanosť s Poľskom sa odrazila aj v litovskej kultúre. Vďaka odlišnému historickému vývoju sa etnicky a jazykovo príbuzní Lotyši a Litovci natoľko od seba vzdialili, že v súčasnosti sa svojimi rodnými jazykmi navzájom prakticky nedohovoria.

⁴ Publikácia, ktorú spomína profesor Kalnačs, má názov *Latvieši, igauņi un lietuvieši: literārie un kultūras kontakti* (Lotyši, Estónci a Litovci: literárne a kultúrne kontakty). Kniha vyšla v Ústave literatúry, folklóru a umenia v Rige na sklonku roka 2008 v edícii Porovnávacía literárna veda: Baltské literatúry. Má úctyhodných 1106 strán. Autorkami jednotlivých štúdií sú lotyšské literárne vedkyne Māra Grudule, Inguna Daukste-Silasproģe a Eva Eglāja-Kristone, estónska literárna vedkyňa Anneli Mihkelev a litovský literárny vedec Silvestras Gaižiūnas. Autorom úvodu a zároveň editorom a vedeckým redaktorom publikácie je Benedikts Kalnačs.

BALTIC LITERATURES: GLOBAL PROBLEMS IN LOCAL CONTEXT

**Baltic Literatures. Comparative Literature. History of Literary Studies. Latvia.
Institute of Literature, Folklore and Art.**

The paper tries to sketch the ways and strategies scholarship in Latvia has chosen in the recent years to look for the answers to the questions whether it is possible to give a systematic description of the development of different cultures and literatures; how they are to be comprehended in their particularities and similarities, their originality and literary and cultural encounters; whether one must proceed from a large encyclopaedic picture then trying to find specific examples in particular cultures which match general models of development, or one should instead concentrate on particular aspects of different cultures and specific case studies in order to look for their possible place in the multitude of cultural manifestations. The paper thus offers a succinct summary of literary studies in Latvia after the re-establishment of national independence in 1991, while keeping in focus the mutual ties of literary studies in Baltic countries.

*Prof. Dr. habil. philol. Benedikts Kalnačs
Institute of Literature, Folklore and Art
University of Latvia
Akademijas laukums 1
Rīga, LV-1050
Latvia
benedikts.kalnacs@ulfmi.lv*